

המשך מעמוד 40) מספק אינטליגנטי לדעת לפני מה עומדת המדינה. שהיתה קיימת רק שלוש שנים. כבר היה ברור שזה סוף הקולוניאליזם ומדינות חדשות יהפכו ללאום. ידעתי ש'באסיה היה 60% של האנושות. והשמוחה מפרס אין יהודים כלל. ושחשוב לפתח קשרים עם החלק הזה של העולם. נסעתי לשם ולמדתי על הספרים הקדושים של ההינדו, הכרתה של האנשים המצויינים והרחמנים מאוד, והליברלים כל-כך לגבי 'דתות. עד כדי כך ליברלים. שראש-משלת בורמה, אונג, איש משכיל שגמר אוניברסיטה. התעניין לדעת איך הסתדרתי והאם מצאתי כנסיה ליד ביתי ואף שאל אם אני פרוטסטנטי או קתולי. הבנתי שלמשוך חלק זה של העולם לצידו חשוב יותר מחברות בכנסת.

צ'ו אן לי? צ'ו אן לי ביקש להיפגש איתי. הייתי מיודד מאוד עם השגריר שלו בבורמה. ידעתי שסין העמיתית שובתה לאין שיעור יותר מטייוואן המחורבנת. המייצגת את סין באו"ם ושצ'ו אן לי חשוב לאין שיעור מצ'אן קיי שק. טיפחתי את הידידות עם השגריר הסיני. היה ברור לי שאחרי כל פגישה בינינו הוא כותב הביתה. ל-ראש-הממשלה שלו. כמו שאני כותב ל-ראש-הממשלה שלי.

ואני, חרא שכמותי, הוזמנתי להיפגש עם ראש ממשלת סין. אני יושב ומדבר איתו ואני לא כמו השרים האלה במר-שלה שמדליפים ורצים אחרי עיתונאים. אני אף פעם לא הדלפתי את הסיפור הזה. זו הייתה תקופת מלחמת אי-אס-נאם. סין תמכה בהאנוי ואמריקה בסייגון, ואז בדיוק נחתם הסכם שביתת-נשק. אז אני מברך את צ'ו אן לי על שביתת הנשק. הוא אומר לי: הצעד הבא לא תלוי בדורו או בצפון ויאס-נאם. הצעד הבא תלוי ביחסים שיהיו בין עמי ובין העם האמריקאי. ואני לא יכולתי לדעת או מה הקשרים שלהם עם רוסיה.

אחרי-כך הייתי חודש בראש מישלחת מיסחרית ישראלית בסין. הייתי חודש אורח שלו. סין זו ארץ ענקית. לא יכולתי לדעת שהיא מתקרבת לרוסים. מכיוון ש-אני לא מדליף, שאלתי אותו אם אני יכול לדווח לממשלת את מה שהוא אמר לי. הוא יגיע דרך ממשלתי לארצות-הברית. ואו הוא אומר לי: 'לכן אני מספר לא את זה. אני בטוח שבכריי יגיעו באמצעותך לארצות-הברית'.

מה בעצם פירשתי את כינון היחסים הדיפלומטיים עם סין? הייתי שגריר הייתי ידע משה שרת וקיבלתי הוראה שיש להסמק ב-מנעים חברתיים עם סין ולהיזהר מלתת רמו על אפשרות של יחסים בינינו ובין סין. בקיצור, קשרו אותי בידיים וברגליים ובבצצים. את זה אל תכתבי, כי עוד יגידו שאני מדבר במילים גסות.

אתה מדבר על היחסים עם הודו, אבל מודע לראש הצנחתי לשב-נע את משה שרת כחשיבות היח-ים עם סין?

נפשתי עם משה שרת וישבתי איתו משבע עבר עד שתיים בבוקר, ושיכנעתי אותו שיחסי עם סין זה דבר חשוב מאוד, אך לא יכולתי להשפיע. אני אמנם הייתי יריד אישי של משה, אבל הייתי רק שגריר בבורמה. בוודאי שגטון היה שג-ריר אבא אבן ושני עורווי, ראובן שילוח ותדי קולק, ומזכיר המדינה פוסטר דא-לאס. שלא הבין כלום בחשיבותה של סין, והנשיא אייזנהאור - שהוא אמנם גנרל חשוב אבל שוואנץ גדול, וכל אלה עמדו מולי. אז מה אני יכול להשפיע? אמרתי לשרת שאני מסכים להיות שגריר ישראל בכפק, להיפטר לעולמים מהכנסת וללמוד את השפה הסנינית הקשה ולקשור איתם קשרים. דיברתי על ברכה והיא הסכימה לתוכנית. אמרתי למשה שזה הצ'אנס ואו הוא אמר: 'מה אני יכול לומר לך? אני העליתי את הצעתך. יכול נתקלתי בהתנגדות הנמרצת של פנחס לבון ולמנ ארן. מעבודי התוך המפא"י-ניקים'. נו, טוב, היו לי דיעות משלי על דעותיהם המדיניות של לבון ושל ארן, ועל פחדם הקבוע מפני הפריץ. שזה אמר-ריקה. כלום לא עור.

בעבור שנים רבות שדח לך הנרי קיסינג'ר מיכתב וכו הצדיק את נימקו לדינון יחסים עם סין. כן, אחרי 17 שנים שיגר אלי הנרי קיסינג'ר מיכתב מהבית הלבן, אחרי ש-קרא תרגום ממיכתב בן 8000 מילים ש-כתבתי לשרת בנוגע לסין. את המיכתב הזה כתבתי אחרי ועדת באנדונג באיגודי נסיה, ועידת עמי אסיה שאותו לא הוזמנו אליה.

חיות דררגליות. הוא יכול להתבייש, בגין, ככה לדבר. ערפאת מוצא מהפלסטינים, ואת העם הפלסטיני אנחנו הולדנו, ואני מאמץ ש-סיפוח הגדה הכבושה וחבל עזה אינו אלא הרה המדינה הציונית.

אתה נמצא בארץ כבר 75 שנים. אתה מכיר את העם הפלסטיני עור לפני שהפך לעם שני פליטים. מהו יחסך אליו?

באמצע יולי, בעת המלחמה, פירסמתי מאמר שבו כתבתי: לו ניתן היה לי, הייתי מחור על פתיחתם של אותם פלי-טים פלסטינים אומללים, קורבנות תקומת מדינתנו. הולך מבית לבית, מחושה לחו-שה, מציג עצמי כשותף בצערם ומתנצל על העולות שנגרמות להם בימים אלה. ואחרי כמה חודשים באו ורצחו אותם בצברה יבשאתילא.

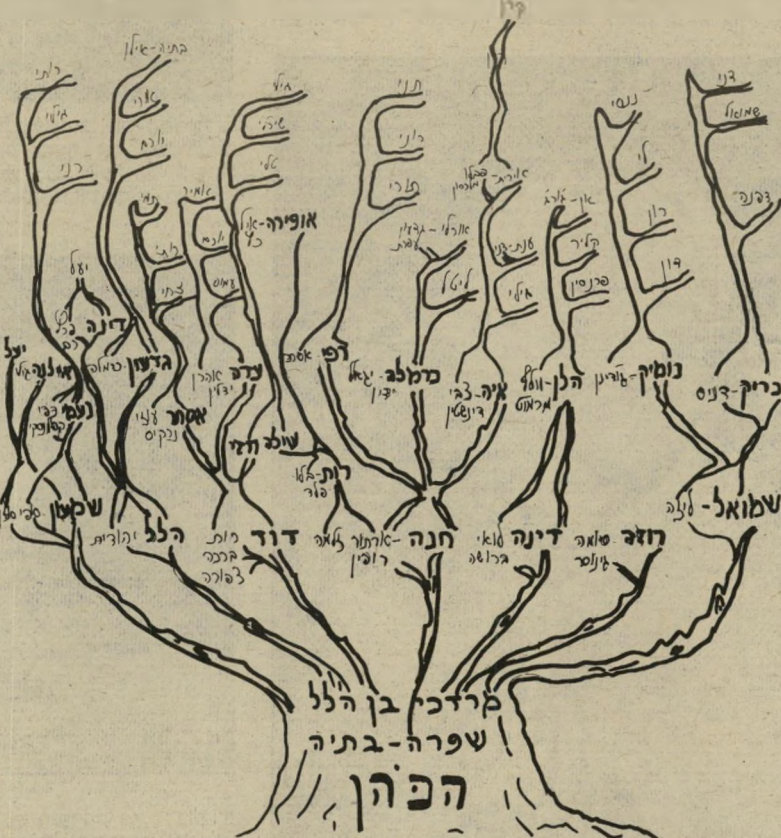
אתה רוצה מאד ויננות בהשוואה לרוח הנחשבת כיום בי מיפגנתך.

איזה מין דברים את אומרת? את צריכה להבין: את חיה ואני חי כל אחד בעולם אחר. העולם השתנה מאוד, ואני מבין את זה. גם עכשיו יש נוער מצויין, אבל הוא לא לטעמי. ככה גם המנהיגים. אני הייתי עם מנהיגים אחרים, מתי. אני שואל אותך, היית יכולה לחשוב שאיזה מטורף

או פתאום, אחרי 17 שנים, כשקיסינג'ר טס להכין את הביקור של ניקסון, גולדה מצלצלת ואומרת: יש מיכתב שלך על סין, בן 8000 מילים. יעקב הרצוג תרגם את המיכתב וישלח לקיסינג'ר. אחר-כך קיסינג'ר סיפר לי שכשטס עם ניקסון ל-סין, ניקסון קראת את המיכתב במטוס ושאל אותו מי האיש שכתב את המיכתב. נו, טוב, אני מכיר את ניקסון. המדינה הראשונה שהשתחררה באפריקה הייתה גאנה, ואני הייתי השליח של ארצנו וניכסון של ארצות-הברית. שבע ימים גרנו בחדרים שמוכים. זה היה ב-1957. אחרי מלחמת סיני, הוא כל הזמן נידנד לי ולא נתן לי מנוח: נו, מתי כבר תי-סוג, מתי כבר תיסוג מסיני. הוא היה סאבן שלי. אז כשקיסינג'ר אמר לו שזה אני, הוא אמר: 'אה, אני מכיר אותך'.

ברשותך נעבוד לתקופתנו אני אחרי שפורסמו תוצאות ועדת החקירה, פירסמת מיכתב שבו קראת למנות את אריק כשגריר בזאיר.

את לא חושבת שהוא מתאים? אין מה לדבר, הוא איש בעל מיקצוע צבאי, אבל מסקנות ועדת-החקון מביכות גם אותו, וגם את ראש-הממשלה בנין להתפטר. חוץ מזה, אני חושב שאריק שרון מתאים

אילן היוחסין של הכהן דוד של רבין

דתי קנאי כמו חומייני יעשה צחוק מאמ-ריקה? היית מאמינה שאמריקה תתפלש ברפש ולא תדע מה לעשות? העולם הש-תנה, פעם אנגליה התחילה מלחמה נגד ספרד כי זרקו אבן על השגריר שלה.

אתה חושב שמיפגנתך, בי ראשותו של פרס, תחזור אי-פעם לשילטן?

את שואלת שאלה שאני לא יכול לענות עליה. יש מיפלגה היא בתרה את היושב-ראש שימעון פרס, ואם את שואלת אותי, אז בעד פרס ולא בעד רבין. אפילו שאני דודו, ולבד מאחותו רחל, במגרה, אין לו עוד קרוב מישפחה אחר. המיפלגה בתרה בינינו פרס ויחד עם זאת אני לא מתור-יב להסכים איתו על כל דבר. כשמישהו אומר שצריך לגמור עם יוסי שריד, אני מלגלג עליו, כי יוסי שריד הוא בתור רציני מהרציניים ביותר, ואם אני קורא ששימעון פרס אומר שכשיגיע עימות עם ארצות-הברית אנחנו נהיה נאמנים לממ-שלה, אני לא מודהה איתו.

שימעון פרס אינו מצליח לעורר אהדה אצל רוב הציבור. האם אתה מאמץ שאם פרס יוחקף כאחר יש סיכוי שמיפגנת העבודה תרכיב את הממשלה הבאה?

לזאיר. הוא דווקא מסתדר איתם טוב. אני מכיר את מובוטו. הוא מושחת מאין כמוהו. הוא מולטימיליארדר. אז אנחנו צריכים לתת לו מישמר צבאי ולהדריך גדודים לשמור עליו מכל עבר? חוץ מזה, יש לו דבר משותף עם אריק: לשניהם יש חווה. בחווה של מובוטו יש אפילו מומחים ישראלים.

את יודעת, אתמול במכולת אומר לי מישהו: מה זה דויד הכהן, אתה מציע שאריק שרון ילך להיות שגריר בזאיר? אמרתי לו: איזה רשות יש לך לאמר לי דבר כזה? אני בגיל 56 והתפטרתי מהכנסת ומעבודתי כמנהל חברת טולל בונה והלכתי להיות שגריר בבורמה. את יודעת שכולם עזבו אותנו, ורק ל-בורמה יש מה שגרירות? ואת יודעת מה הם אומרים, אלה שבאים בבורמה? שרק בכוחיהם הם ממשכים ביחסים הדיפלומטיים עם ישראל. את זה אל תכתבי. עוד יגידו שאני לא צנוע.

בנוסף לאותו מיכתב הקר-רא לאריק שרון להיות שגריר בזאיר, אתה מפרסם דפי יומן אישי, וכו אתה קורא לא אחת לדבר עם הפלסטינים.

לדבר כן, אבל לא לרוץ אחריהם כמו אורי אבנרי ומתי פלד וד"ר ארנון. לא לרוץ להצטלם. גם לא צריך לקרוא להם

הביטי, אני לא יכול להביט את הרחוב היום. אני נדהם שאנחנו יכולים לזלזל של אנשים. אמרנו שאנחנו יכולים לזלזל בדעת הקהל העולמית ובארצות-הברית ויכולים לתבוע תביעות מלבנון - מאיפה הביטחון הזה? מאיפה יש את זה לרחוב? יכולתי להבין את המלחמה על 40 הקיר לומטר, אבל לכבוש את לבנון - זה לא יתכן! זה דבר שהכינו מראש רפול ור אריק. פיתאום, כך, לכבוש את לבנון בשבוע. הכינו את זה מראש, תפסו את ההודמנות שמישהו ירה בשגריר בלונדון, ועכשיו אנחנו שם יותר משמונה חודשים, וכל הקורבנות האלה!

אני לא מברר על זה שבעיקבות המיל-חמה ערפאת לא מופיע כטרוריסט אלא כאישיות בינלאומית מוכרת עליידי כל ידידינו. תראי מה קורה עכשיו באלג'יר. אני התווכחתי עם אדם שאני מכבד אותו מאוד, מאיר יערי, שאמר: שום קשרים עם ערפאת. זה לא ככה. אי-אפשר יותר להתעלם מערפאת.

באילו נתאים לדעתך יש להיפגש עם ערפאת?

אם הוא יבוא כנציג של הפליטים ל-כנסת, בהודעה מוקדמת שהוא רוצה לדבר על שלום, ויודה בקיומה של מדינת יש-ראל - אני אדבר איתו. הרי ארלוזורוב ווייצמן הופיעו כנציגים הלאום ותבעו את זכותנו למדינה יהודית בארץ-ישראל לפני שהיינו לאום. למה לנו מותר ולפלסטינים אסור?

מה דעתך על תוכנית רגן? לא רעה. אני מוכן להתווכח איתה, אבל לומר כמו בגין: 'אני דוחה את התוכ-נית' על סמך מה הוא דחה? מניין יש לו עוד יריד כמו אמריקה? אני הייתי שבע שנים יושב-ראש ועדת-החקון-היבטי-סחון של הכנסת, ואני יודע היטב מה אנחנו מקבלים מאמריקה. אז קיבלנו מה דפי מזון והלוואות בדולרים שהחורנו בר-לירות, ובריבית של שניים וחצי אחוזים. אילו אמרת, שיתנו לנו שני מיליארד וחצי דולר, הייתי אומר לך: תשמעי בחורה, לכי לבית-משוגעים לכל ימי חיך. אבל מסתבר שאני צריך ללכת לבית-משוגעים. הם נותנים, אבל עד מתי?

מה זאת אומרת להתעלם מאמריקה? ומה כל ההכמות האלה, איך הוא בכלל יכול להתייחס כך אל אמריקה או אל הפלסטינים? איך הוא מדבר ככה עליהם. 'חיות דררגליות'. בכלל, איוו מק שפה זו? עכשיו מדגימים אותה כלפי עצמנו. הלא זה הדבר הנורא שהביא לרצח של גרינצווייג. השפה הזאת, אתה לא יכול לדבר ככה על הפלסטינים. אני הייתי הולך ומבקש מהם סליחה. אני הייתי רוצה שיקלטו במדינות-ערב ושייהנו מנטינגו ומהעושר של מדינות הנפט, אבל זה לא יצא כך. מה לעשות, הערבים לא רצו לקלוט אותם. או מה, או הם חיות? תהרגי אותי אם אני רוצה לשמוע על סיפוח ותהרגי אותי אם אני רוצה אותם שיה, אבל צריך למצוא פיתרון, ומגיע ל-ערפאת שגבר איתו - יותר משהגיע לסאדאת שפתח נגדנו בשלוש מלחמות. ערפאת הוא קורבן שלנו, או שאני לא אדבר איתו? ואיך את חושבת שחוסין יכנס למשא-ומתן כשבגין אומר מראש שלולים לא תהיה מדינה ערבית בגדה? מה דעתך על האפשרות ש-יצחק נבון יעמוד בראש מיפגנתך?

ראשית כל, הוא צריך לומר שהוא רוצה. יצחק נבון הוא נכס חשוב מאוד למדינה. הוא נשיא מצויין, הוא הוכיח עצמו. אין מה לדבר שהוא הנשיא היחיד שהצליח ללכת את העם.

הוא הצליח בנשיא, אך האם יצליח בראש מיפגנה?

כן. הוא הוכיח עצמו כחבר מיפלגה וכמנהיג. ברפ"י הוא היה מזכירו של בן-גוריון ואינני יודע כמה אנשים היו מחוקקים שם מעמד. ולשבת בחדר הסמוך לבן-גוריון זה דוקטורט בדיפלומטיה פר-ליטית, שמעטים וכו לו. והוא היה נשיא שלא כדוגמת הנשיאים האחרים. אבל קשה לנצח את הדמוגוגיה של בגין. אני מלך יכול להבין את הקהל השואג. בגין לאן ישראל. מתי דיברו כך על בן-גוריון או על גולדה? מתי דיברו או לא היה קהל כזה.

האם היית מציע לפרס לפנות מקומו לנבון?

אני חבר הלישכה וחבר הוועדה המדי-נית. אני משוכנע שאם יהיו דיונים וני-תחים, ולא מהסוג של מינה צמח אלא נתחים מעמיקים ורציניים, שבנך בראש המיפלגה יסייע לךך שאנחנו נוכל להרכיב ממשלה. או שמעון יקבל את זה, ויפנה את מקומו. אני לא חושב שספני שתפקיד ראש-הממשלה נשטט ממנו, הוא יעשה בעיות.